

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
XX a. Lietuva ir kaimynai	Istorija (05H)	Istorijos	Naujosios istorijos
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	1
individualus	3	tiriamasis rašto darbas	1
Iš viso kreditų:			5 kreditai

Dalyko anotacija

Šiuo kursu siekiama sutelkti dėmesį į svarbiausias XX a. Lietuvos istorijos problemas, tinkamą dėmesį skiriant ne tik Lietuvos valstybės vidaus gyvenimui, bet ir santykiams su kaimyninėmis valstybėmis. Kursas chronologiškai dalinamas į dvi dalis: 1918 – 1939 m. ir 1940 – 1990 m.

Pirmoje dalyje aptariami parlamentinės demokratijos ir autoritarinio valdymo metai bei Lietuvos užsienio politikos orientacijos ir kontroversijos, antroje – pateikiama Lietuvos padėtis kilus II Pasauliniam karui bei jo pasekmės kraštui.

I. Lietuvos valstybės atkūrimas ir Nepriklausomybės gynimas 1917 – 1920 m. 1918 m. vasario 16 d. Nepriklausomybės Akto paskelbimas. Santykių su Vokietija laviravimo politika – konstitucinės monarchijos projektas. Sovietų Rusijos karinės intervencijos atėmimas. Bermontininkų karinės intervencijos atėmimas. Karas su Lenkija 1919 – 1920 m.

Parlamentinės demokratijos išbandymai 1920 – 1926 metais. Vyriausybinių perversmų ir jų legalizavimas. Prezidento respublikos vidaus politinės raidos ypatybės. Administracinis aparatas ir vietinė savivalda Lietuvoje 1918 – 1940 metais. Lietuvos ekonomikos plėtra: kryptys ir tendencijos. Užsienio politikos orientacijos ir kontroversijos. Pirminės integracijos į poversalinę Europą charakteristika. Lietuvos pripažinimas de facto ir de jure. Priėmimas į Tautų Sąjungą. Lietuvos geopolitinė padėtis. Didžiųjų (Vokietijos, SSRS, Prancūzijos) geostrateginiai interesai. Lietuvos užsienio politikos ašinių ir periferinių linijų santykis. Lietuvos ir Latvijos politiniai santykiai ir jų peripetijos 2-ojo dešimtmečio pabaigoje – 3-ojo dešimtmečio pradžioje. Baltijos sąjungos kūrimo poreikiai 3-iajame dešimtmetyje ir Baltijos Antantės raidos ypatybės. Lietuvos ir JAV politinių ir ekonominių santykių raidos tendencijos ir kryptys. Lietuvos, Rytų ir Vidurio Europos bei Šiaurės Europos šalių politiniai, ekonominiai ir kultūriniai ryšiai. Lietuvos ir Lenkijos politinių santykių mazgas – Vilniaus ir Rytų Lietuvos likimas okupacija bei likimas 1920 – 1939 m.. Klaipėdos krašto lemtis 1923 – 1939 m.

Pilietybės ir visuomenės Lietuvos valstybėje. Kultūros švietimo, mokslų, literatūros ir meno raidos bruožai 1918–1940 m. Tautinių mažumų situacija. Lietuvos okupacija ir aneksija.

II. Lietuva paskutiniuosius Nepriklausomybės metus. Lietuvos okupacija ir aneksija. Politinis valdymo sovietizavimas. „Liaudies vyriausybės“ sudarymas. Prievartinis Lietuvos įjungimas į SSRS. Pasaulio šalių požiūris į Lietuvos valstybingumą žlugimą. Lietuvos ekonomikos ir žemės ūkio pertvarkymai, visuomeninio-politinio gyvenimo sovietizavimas. Lietuvos kariuomenės reorganizavimas ir naikinimas 1940 – 1941 m.

Lietuva SSRS ir Vokietijos karo metais. Valstybingumo siekis prasidėjus karui. Birželio sukilimas. Laikinosios vyriausybės paskelbimas, veikla ir jos nutraukimas. Vokiečių karinis, civilinis ir administracinis valdymas. Žydų genocidas Lietuvoje. Antinacinė rezistencija.

Lietuvos reokupavimas 1944 – 1945 metais. Sovietinių valdžios ir valdymo institucijų atkūrimas. Represinių įstaigų sudarymas. Gyventojų pasipriešinimas sovietiniam valdymui. Ginkluotos antisovietinės rezistencijos atsiradimas. SSRS-Vokietijos karo pabaiga ir Lietuva. Sovietinio valdymo atnaujinimas. Ginkluota rezistencija. Lietuvių trėmimai 1944-1953 m. Lietuvos ekonomikos sovietinimas. Religijos, kultūros ir mokslų padėtis.

Tautos kovos už laisvę, prieš krašto sovietizavimo ir stalininio socializmo kūrimą (1945 – 1956 m.). Ginkluota rezistencija Lietuvoje. Politinis režimas Lietuvoje. Lietuvos ekonomikos sovietinimas. Religijos, kultūros ir mokslų padėtis.

Lietuvos raida 1956 – 1991 m. „Atšilimo“ politika ir Lietuva. Lietuvos ekonomikos raida. Švietimas ir kultūra. Laipsniškas neginkluoto pasipriešinimo brendimas, 8 deš. peraukęs į Katalikų Bažnyčios kovą už savo siekius bei žmogaus teises ir Nepriklausomybės siekį. Lietuvos tautinis atgimimas. „Perestroika“ Lietuvoje. Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimas.

Pagrindinė literatūra

1. Anušauskas A., Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940 – 1958. – V., 1996.
2. Atamukas S. Lietuvos žydų kelias. Nuo XIV amžiaus iki XX a. pabaigos. – V., 1998.
3. Bubnys A. Vokiečių okupuota Lietuva (1941 - 1944). – V., 1998.
4. Butkus Z. Lietuvos ir Latvijos santykiai 1919 – 1929 metais. – V., 1993.
5. Girnius K. Partizanų kovos Lietuvoje. – V., 1990.
6. Jakubčionis A. Muitinė Lietuvoje 1918 – 1940 metais. – V., 1999.
7. Kaubrys S. National Minorities in Lithuania. – V., 2002
8. Lietuva 1940 – 1990: okupuotos Lietuvos istorija. – V., 2005.
9. Lietuvos diplomatija XX amžiuje (straipsnių rinkinys). – V., 1999.
10. Misiūnas R., Taagepera R. Baltijos valstybės: priklausomybės metai. 1940 – 1980. – V., 1992.
11. Potašenko G. Daugiatautė Lietuva. – V., 2008.
12. Remeikis Th. Opposition to soviet rule in Lithuania 1945 – 1980. – Chicago, 1980.
13. Sennas A. E. Lietuvos valstybės atkūrimas 1918 – 1920 m. – v., 1992.
14. Truska L. A. Smetona ir jo laikai. – V., 1996.
15. Žostautaitė P. Klaipėdos kraštas 1923 – 1929 . – V., 1922.
16. Žalys V. Lietuvos diplomatijos istorija. – T. 1. – V., 2007
- 17.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Algirdas Jakubčionis	Dr.	doc.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jakubčionis A., Anušauskas A. ir kiti. Lietuva, 1940-1990: okupuotos Lietuvos istorija: [monografija] Vilnius : Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2007. 2. The Unarmed Anti - soviet Resistance in Lithuania in the 1950's and 1960's. Vilnius, 2007 P. 47. 3. A. Jakubčionis, S. Knezys, A. Streikus. Okupacija ir aneksija. Pirmoji sovietinė okupacija. Vilnius: Margi raštai. 2006. 568 p. 4. Disidents in the Baltic Republics // Baltic Region. Conflicts and Co – operation. – Tallinn, 2004. Euroūlikool. – P. 132 – 134. 5. 40 lietuviškos spaudos draudimo metų // Lietuviškos spaudos kelias, 1864 – 1904. – 2004. – P. 7 – 15. 6. Nuo „Laisvės šauklio iki Laisvės lygos // Lietuvos Laisvės Lyga: nuo „Laisvės šauklio“ iki nepriklausomybės. – 2004. – P. 396 – 401. 7. Vilniaus krašto atgavimas ir Lietuvos nepriklausomybės netekimas // Pilietinis pasipriešinimas Lietuvoje ir Lenkijoje: sąsajos ir ypatumai 1939 – 1956. – 2004. – P. 28 – 32. 8. Odzyskanie Wileńszczyzny i utrata niepodległości Litwy // Opór wobec systemów totalitarnych na wileńszczyźnie w okresie II wojny światowej. – Gdańsk, 2003 – P. 18 – 20. 9. 1972 – ujų Kauno reminiscencijos // Kauno istorijos metraštis. – D. 4. – Kaunas, 2003. – P.49 – 56. 10. Europos parlamento rezoliucijos dvidešimtmečiui skirta mokslinė konferencija // Lietuvos istorijos studijos. – t. 11. – 2003. - P. 96-97. 11. Politika padaryta per užsienio reikalų ministrus // Lietuvos istorijos studijos. – t. 10. – Vilnius, 2002. – P. 83 – 88.

		12. Prasingu pavadinimu // Laisvės šauklys. – 2002. – P. 7 – 21. 13. 1918 – 1922 metų konstitucijos istorinėje perspektyvoje // Mūsų konstitucionalizmo raida. – 2002. – P. 49 – 65.

Patvirtinta Istorijos fakulteto taryboje 2008 m. rugsėjo 18 d., protokolo Nr.9.

Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus
